

ipsi non sunt ordinarii iudices in foro exteriori, quod secus est in foro interiori pœnitentiæ, quia in eo sunt ordinarii pastores.

11. *Ordinaria jurisdictio confertur per collationem Ecclesiastici muneris.* — Ex quo ulterius colligi potest, hanc ordinariam jurisdictionem semper conferri his personis per collationem alicujus Ecclesiastici muneris, absque alia speciali commissione, quia jam tali muneri annexa est talis potestas. Unde ab eo censendus est quis habere jurisdictionem hanc proxime et immediate, a quo tale munus immediate recipit. Unde Summus Pontifex immediate habet illam a Christo, reliqui omnes mediante Pontifice. Et ab illo quidam immediate, ut vicarius, et legatus ejus, et Episcopi, et religiones, etc., alii mediante, ut vicarius Episcopi mediante Episcopo, et sic de aliis, ut Provincialis alicujus religionis medio Generali, qui illum eligit, et Generalis medio Capitulo, quod illum eligit. Est autem ulterius advertendum variis modis accidere posse, ut talis potestas conjuncta sit tali muneri, seu dignitati, qui ad duos reducuntur. Unus est privilegii, vel concessionis factæ a Pontifice, vel alio potestatem habente ex cap. Cum contingat, de Foro competenti, ubi id Doctores notant; et alii, quos refert Ugolinus supra, paragrapho 21, num. 7. Hoc autem privilegium interdum est ob muneris necessitatem, ut constat in Praelatis religionum. Aliquando vero ob decentiam alicujus dignitatis, vel specialem prærogativam, ut constat in aliis exemplis adductis.

12. *Interdum consuetudine, aut præscriptione habetur potestas hæc.* — Nonnunquam vero jurisdictio hæc consuetudine, vel præscriptione obtinetur, ut constat ex cap. Dudum 2, versic. Sed cum in jure, de Elect. In quo notandum est, ex eo quod quidam archidiaconus consuetudinem habebat ferendi censuras, inferre Pontificem, illum habere curam animarum annexam; idque merito, quia hoc est munus pastoris, et superioris. Unde non potest quis hanc consuetudinem habere, nisi supponatur habere subditos, in quos possit tales actus exercere. De quo videri potest Abbas, cap. 2 de Iis quæ fiunt a majori parte Capituli, ubi Innocentius, et alii. Præterea, in cap. Romana, de Sentent. excommun., in 6, idem dicitur de potestate absolventi ab excommunicatione lata ab alio, ex quo optimum sumitur argumentum a similitudine rationis. Alia vero

jura idem dicunt de præscriptione, ut patet in cap. Cum olim, et c. Auditis, de Præscript. Ratio vero est, quia jurisdictio consuetudine potest acquiri, ut sumitur ex cap. Cum contingat, de Foro compet., et cap. 4, § Neque suffraganeorum, eodem tit., in 6. Ubi Doctores id notant. Quia, sicut consuetudine potest obligatio, quæ vim legis habeat, introduci, et abrogari, et præscriptione possunt jura, et dominia mutari, ita etiam jurisdictionis potestas, ad quam spectat hæc, de qua nunc agimus. Quanquam autem hæc jurisdictio dicatur consuetudine, vel præscriptione acquiri, tamen, qui illam concedit, revera est Summus Pontifex, qui merito hoc voluit et statuit, ut jurisdictiones Ecclesiasticæ firmæ essent, et certæ, ut latius in materia de consuetudine, et de præscriptione tractatur.

13. *An consuetudo ferendi unam censuram sufficiat ad ferendas omnes.* — Solet autem hoc loco inquiri, an potestas hæc possit præscribi vel consuetudine acquiri in una ferenda censura, et non in aliis: vel potius hoc ipso, quod quis habet consuetudinem ferendi unam censuram, v. gr., excommunicationem, obtineat etiam potestatem ferendi alias censuras. Sed, quia hæc Jurisperitorum sunt magis propria, ideo breviter dicendum est, juxta communem eorum sententiam non sufficere consuetudinem unius censuræ ferendæ, ut circa omnes acquiratur potestas. Quod fundari solet in cap. Cum olim, de Præscriptionibus. Ubi quidam Abbas, qui præscriptione probaverat usum excommunicandi, et interdicens, in potestate ferendi has censuras defenditur; de suspensione autem nihil ibi dicitur, sed generaliter cætera Episcopalia munia, quæ ibi specialiter non numerantur, ei denegantur. Qui textus probabiliter suadet, non tamen convincit, nisi rationem adjungamus. Ea vero esse videtur, quia nec potestas hæc est omnino indivisibilis, ut acquisita circa unum actum necessario debeat acquiri circa alium specie diversum; nec inter ipsos actus est aliqua necessaria connexio, ut necesse sit, eum, qui unum efficit, posse alios efficere; nec etiam ob similitudinem, acquisito jure circa unum, acquiritur circa alios, quia hoc non habet locum in præscriptionibus, et consuetudinibus, ut est certa, et communis doctrina. Vide Ugolinum, dicto § 21, num. 3 et 4. Atque hæc nobis sufficiant de modo habendi hanc potestatem jure ordinario.

SECTIO III.

Cui possit delegari potestas ferendi censuras, et quomodo hæc delegatio facienda sit.

1. *Potestas ferendi censuras est communicabilis.* — Alius modus habendi hanc jurisdictionem est per delegationem, seu commissionem superiorum. Quod etiam est certum, cum ex generali lege, et quasi natura potestatis jurisdictionis, quæ hoc modo communicabilis est, unde etiam in foro interno pœnitentiæ hoc modo committi potest, ut supra vidimus; tum etiam ex usu et traditione Ecclesiæ, et ex variis decretis, quæ habentur in titulo de Officio delegati, a principio, et videri potest Covar., in cap. Alma mater, part. 4, § 1. Cum autem hic modus habendi hanc potestatem extraordinarius sit, id est, ex nulla certa lege, aut munere originem habens, sed solum ex arbitrio et voluntate concedentis, ideo non possumus certas assignare personas, quibus hoc modo potestas hæc conveniat, sed solum dicere possumus, oportere eum, qui talem jurisdictionem est habiturus, esse capacem illius, et in alio esse potestatem delegandi, vel subdelegandi illam, et in utroque esse voluntatem, in altero dandi, et in altero acceptandi, quæ sigillatim explicare oportet.

2. *Aliquæ conditiones requiruntur ad hanc potestatem recipiendam.* — Primum igitur, scilicet, capacitatem esse necessariam, per se notum est, ad omnem potestatem necessariam. Unde etiam priori modo non potest esse hæc potestas ut ordinaria in aliquo, nisi supposita ejus capacitate; tamen, quia illo modo semper est annexa hæc jurisdictio alicui muneri, vel officio, ideo nihil in particulari diximus de prærequisitis ad illam ex parte dantis vel recipientis, sed tantum in communi, eum esse capacem talis jurisdictionis, qui fuerit capax ejus muneris, ratione cujus confertur. At vero in præsentem oportet in particulari designare conditiones necessarias ex parte hominis, ut sit capax talis jurisdictionis, quamvis multæ ex illis communes sint etiam jurisdictionem ordinariam habentibus.

3. *Solus homo viator hanc potestatem habere potest.* — Primo ergo necesse est, ut sit homo viator, quia neque Angelus, neque homo beatus, aut extra viam est capax Ecclesiasticæ jurisdictionis; nam Ecclesia militans et visibilis, per ministros in ea militantes, ac

visibiles, gubernari debet. De qua re diximus aliqua, quæ ad præsens accommodari possunt, superiori tomo tractantes de ministro sacramenti. Est autem advertendum, aliud esse loqui de habente hanc potestatem, aliud de effectu seu efficacia ejus; nam ut homo recipiat, vel retineat hanc potestatem, necesse est, ut vivat; at vero, ut efficiat, fieri potest, ut id non sit necessarium. Nam interdum causa consequitur effectum, quando jam actu non est, ut in naturalibus constat, et in præsentem etiam est certum in censuris, quæ transgressione alicujus legis ipso jure incurruntur; nam causa inferens illam censuram, revera est auctor legis, etiamsi mortuus sit, qui per legem tanquam per virtutem a se relictam operatur, ut infra latius explicabimus. An vero in censura lata ab homine id etiam contingere possit, dicemus commodius sequente disputatione.

4. *Debet etiam esse rationis compos.* — Non potest hæc potestas committi carenti usu rationis, ut illam exerceat cum ratione utatur. — Deinde necessarium est, ut qui hanc jurisdictionem est recepturus, sit rationis compos; nam qui ratione uti non potest, nec ferre potest judicium, et consequenter nec punire, neque aliquem alium actum jurisdictionis exercere. Unde neque puer ante usum rationis, neque perpetuo amens, aut stolidus, capax esse potest hujus potestatis. Sed hic etiam distinguere oportet inter usum et potestatem ipsam; nam quoad usum, manifestum est, eum, qui caret usu rationis, pro illo tempore, quo illo caret, non posse exercere hanc potestatem, quia quidquid faciat, aut facere videatur, humanum non est; et ideo homines ligare non potest. Ad quam rem multa congerit Ugolinus, tabul. 4 de Censuris, cap. 2, § 3. Sed res per se est satis clara. At vero quoad potestatem, non est dubium, quin permanere in eo possit, etiam eo tempore, in quo usum rationis non habet, ut non solum in dormiente, sed etiam in furioso aut ebrio manifestum est. Unde dubitari posset, an sicut hæc potestas conservari potest, ita etiam possit dari illi, qui non potest ratione uti, nimirum, ut ea utatur, quando rationis usum habuerit. Nam qui non est incapax ad retinendum, non videtur esse incapax ad recipiendum. Dicendum vero est, non posse id fieri, quia, ut in principio dicebam, ad recipiendum hanc potestatem, requiritur voluntas et consensus recipientis, quem præbere non potest aliquis, quando usum

rationis non habet, quia consensus dicit actum humanum et rationalem; et ideo nec infans, nec perpetuo amens, nec denique furiosus aut ebrius, eo tempore quo sic dispositus est, hanc potest recipere potestatem. Quæ omnia recte confirmari possunt ex l. Cum prætor, vers. Non autem, ff. de Judiciis.

5. *Vir, et non femina est illius capax.* — Alia conditio requisita est, ut is, qui hanc potestatem accepturus est, vir sit, et non femina. Nam femina incapax est jurisdictionis spiritualis ad claves pertinentis, præsertim quæ ad iudicium vel sententiam ferendam valeat, ut de interiori foro supra dictum est; et de exteriori docent D. Thom. in 4, dist. 25, quæst. 2, art. 1; et ibi Thomas de Argent., art. 3, ad 2 cont. 2 concl.; Anton., 3 part., tit. 16, cap. 7, § 2; et Navarr., in Summ., cap. 27, num. 6; et Covarr., in cap. Alma mater, part. 1, § 44, num. 2; quod probari potest ex cap. Mulierem, cum aliis multis, quæ referuntur, 33, quæst. 5, ubi dicitur, mulierem nec docere posse nec iudicare. Sed illi textus non multo probant, quia nec Pontificia decreta sunt, sed sententiæ Augustini, nec videntur agere de absoluta capacitate, sed de decentia. Unde etiam ibidem dicitur, mulierem non posse esse testem, neque fidem dare. Melius probari potest ex cap. De monialibus, de Sent. excommun., ubi dicitur, Abbatissas non posse sibi subditas a censura, si quam contraxerint, absolvere; ergo multo minus poterunt ligare, si non possunt solvere. Probari item solet ex cap. Nova, de Pœnit. et remiss., ubi sermo est de quibusdam actibus sacramentalibus, et de prædicatione Evangelii. Potest tamen sumi argumentum vel a simili, vel quia in fine Pontifex concludit, claves regni non esse datas feminis, etiam Beatæ Virgini. Et hæc est ratio a priori hujus conclusionis. Congruentia vero est, quia sexus femineus non est per se proportionatus ad spiritualia munera obeunda. Unde nec docere, nec dominari in viros permittitur, 1 ad Tim. 2. Unde, quamvis in religionibus eis committatur quædam potestas gubernandi, quæ moraliter necessaria est in religionibus Monialium, quia non poterat honeste et decenter per viros id fieri, illa tamen potestas non extenditur ad proprios actus clavium, sed ad actus præcipiendi, corripiendi, et instruendi, quantum conveniens est ad paternum, et quasi domesticum regimen, ut omnes auctores citati

notant, et late Victoria, relect. 2 de Potestate Ecclesiæ, quæst. 2, num. 3, et Summistæ omnes, verbo *Abbatissa*. Et confirmatur; nam femina est incapax Ordinis, ut infra tractando de sacramento Ordinis ostendemus; potestas autem hæc ferendi censuras prærequirit Ordines, vel saltem dispositionem ad illos, quæ fit per primam tonsuram, ut statim dicemus. Denique hoc consentaneum etiam est juri civili, in l. 2, ff. de Regularibus juris, ubi dicitur, feminas remotas esse ab officiis publicis, et ideo iudices esse non posse, etc.

6. *Objectio.* — *Exponitur cap. Dilecta, de Majorit. et obed.; et cap. Dilecti filii, de Arbitris.* — Contra hoc vero objici potest cap. Dilectæ, de Majorit. et obed., ubi dicitur, Abbatissam quamdam solitam esse suspendere ab officio et beneficio canonicas suas, et clericos suæ jurisdictioni subjectos, quamvis excommunicationem in eos ferre non posset, et Pontifex jubet, ut illi obediatur; unde suspensionem illam validam esse supponit; at suspensio quædam censura est. Item in cap. Dilecti filii, de Arbitris, Pontifex approbat, quod quædam nobiliores feminæ ex consuetudine habeant jurisdictionem ordinariam in subditos suos. Et in cap. Dilecta, de Excessib. Prælat., quædam Abbatissa vocatur caput et patrona cujusdam congregationis clericorum. Ad primum respondetur ex Abbate et aliis, illam suspensionem non fuisse censuram, sed prohibitionem quamdam vel privationem, quæ, late loquendo, suspensio appellari potest; tantum ergo erat illud quoddam mandatum, quod per mulierem interdum ferri potest. Unde (quod notandum est) Pontifex ibi non respondet servari debere censuram ab Abbatissa latam, sed præceptum et mandatum ejus; et cuidam Abbati injungit, ut, si subditi illius Abbatissæ obedire noluerint, eos per censuras obedire compellat, indicans, suspensionem Abbatissæ non fuisse censuram, sed simplicem prohibitionem seu mandatum. Unde ad alias partes, non negamus mulierem habere posse jurisdictionem, præsertim temporalem, de qua nonnulli decreta illa interpretantur, sed non sufficienter, quia jurisdictio in clericos non est omnino temporalis. Et ideo Abbas ibi advertit de jure speciali posse feminam habere jurisdictionem in clericos. Non tamen inde fit, posse habere tantam jurisdictionem, ut etiam ad censuras ferendas extendatur. Aliqui autem nolunt illam vocare jurisdic-

tionem, sed solum jus quoddam, et quasi dominium, vel potestatem, quæ ad jus constituendum, vel iudicium ferendum non sufficit. Sed hoc spectat ad modum loquendi, de qua re nonnulla etiam diximus supra, tractando de jurisdictione pœnitentia.

7. *Pontifex potest hanc potestatem concedere feminæ, de potentia absoluta, non tamen ordinaria.* — Adde præterea, aliud esse loqui de potestate (ut sic dicam) absoluta Summi Pontificis, aliud de ordinaria lege Ecclesiastica. Nam priori modo fortasse non repugnat Summum Pontificem concedere hanc potestatem alicui feminæ. Quod tenet Paludanus in 4, dist. 19, quæst. 2, art. 1, et non dissentit Soto, dist. 20, quæst. 4, art. 4, versus finem; Navarrus, Consilio 73, de Sententia excommunicationis; et Ugolinus, dicto cap. 2, § 7, num. 5. Quoniam hoc non est contra jus divinum; et ideo nihil est cur Pontifex ex absoluta potestate id facere non possit, sicut etiam potest hanc jurisdictionem laico conferre. At secundum communem legem, et usum Ecclesiæ hoc nunquam fit; et ideo nec consuetudine introduci potest, neque ab Episcopis concedi; neque a Pontifice Summo aliquando factum esse legimus, quia non decet; et licet non sit simpliciter contra jus divinum aut naturæ, est tamen minus consentaneum illis.

8. *Non baptizatus non potest habere potestatem Ecclesiasticam.* — Quarta et ultima conditio est, ut hæc potestas clerico committatur; nam solus ille secundum ordinarium usum Ecclesiæ capax illius censetur. Omitto, debere etiam hujusmodi hominem baptizatum esse, tum quia hæc conditio ad præcedentem necessario supponitur, ut constat ex materia de baptismo, et de Ordine, et sumitur ex cap. 1 et 3 de Presbytero non baptiz. ministrante; tum etiam quia hæc conditio generalis est ad omnia Ecclesiastica munia, eo quod baptismus janua sit Ecclesiæ. Unde multo magis necessarium est, ministrum censuræ ferendæ esse baptizatum, quam esse clericum, quia hoc posterius est necessarium ordinarie ex congruentia quadam, ut dicemus; illud vero prius est semper et absolute necessarium; nam, qui reipsa nondum est membrum Ecclesiæ visibilis, non potest spirituales jurisdictionem in eam exercere; de quo plura inferius dicam.

9. Probatur ergo posita conditio ex Symmacho Papa in cap. 1, dist. 69, ubi specialiter loquitur de censura excommunicationis;

et ex cap. 2 de Judiciis, ubi generaliter dicitur non posse laicum Ecclesiastica tractare negotia aut iudicia, maxime spiritualia. Idem sumi solet ex cap. Ecclesia, de Constit. Ex quibus decretis conclusionem hanc eliciunt communiter scribentes ibi. Verum hæc jura, si attente legantur, non loquuntur de re, in qua nunc versamur, quia non tractatur, quid jurisdictionis pastores Ecclesiæ possint aut debeant committere laicis, sed quid ipsi laici ex se, vel ex suis dominiis habeant. Et hoc sensu dicitur, laicos nullam habere jurisdictionem in Ecclesia. De qua re loquuntur etiam decreta, quæ citantur in dist. 96. Magis favere possunt verba Gregorii, lib. 7 Epistolarum, in 66, quæ referuntur in cap. Indicatum, 98 dist.: *Cavendum est, ne secularibus viris, atque non sub regula nostra degentibus res Ecclesiasticæ committantur, sed probatis de vestro officio clericis.* Quæ generalis admonitio habetur ex multis decretis, 16, quæst. 7. In particulari autem de commissione hujus jurisdictionis nihil expressum invenio. Sunt vero notanda verba, quæ ibi referuntur in cap. In nova, ex Concil. Hisp. II, cap. 9: *Indecorum est vicarium Episcopi laicum esse, et seculares in Ecclesia judicare.* Et infra vocatur *contemptor canonum*, Episcopus, qui Ecclesiasticam administrationem laico crediderit. Censetur etiam hæc communis sententia Theologorum, D. Thom. in 4, dist. 19, quæst. 4, art. 2, quæstionc. 4; Soto, dist. 20, 1 art. 3, et aliorum eisdem locis; qui tamen non loquuntur specialiter de jurisdictione ad ferendas censuras, sed de potestate clavium. De qua in sua proprietate sumpta alia est ratio, quoniam usus ejus potestatem ordinis includit, et ideo non solum non potest esse in laicis, sed neque in omnibus clericis, sed in solis Episcopis et sacerdotibus, ut definit Concilium Tridentinum, sess. 44, cap. 6, et can. 40.

10. Quare idem D. Thom. in 4, dist. 18, quæst. 2, art. 3, ait, quamvis non sacerdos non possit ligare et solvere in foro interiori, posse tamen habere jurisdictionem in foro contentioso, et ideo posse censuras ferre. Et ad 1, ait, licet non habeat clavem ordinis, habere posse clavem jurisdictionis. Et eodem modo loquitur Richardus, eadem dist., art. 4, quæst. 3; et Soto, dist. 20, quæst. 4, art. 4. Et sine dubio verum est, ad recipiendam hanc jurisdictionem non esse necessarium sacerdotalem Ordinem, ut D. Thomas et alii Theologi tradunt, et Abbas in cap. Trans-

missam, num. 2, de Electione; et alii communiter. Et colligitur satis clare ex dicto cap. Transmissam. Quamvis Glossa in cap. 4, vers. *Præter*, 96 dist., oppositum sentiat ex cap. Canonica, de Sentent. excommun., ibi: *Qui (sicut audivimus) presbyter esse debet.* Quam Glossam explicat Ugolin., dict. cap. 2, § 9, num. 5, ut intelligatur, quando excommunicatio solemniter et cæremoniis ferenda est; nam tunc (inquit) ferri potest a solo sacerdote. Sed de hoc infra videbimus; nam Glossa illa generatim loquitur. In cap. autem, quod citat, non est sermo de censura ferenda, sed de absolute a censura, de qua infra suo loco.

11. *Sola prima tonsura sufficit, ut hæc potestas alicui committatur.* — Addendum præterea, non solum sacerdotium, verum neque ullum Ordinem sacrum aut sacramentalem requiri, saltem vero primam tonsuram necessariam esse in eo, cui ea jurisdictio committenda est. Ita sentiunt Doctores citati; Covarruvias, in dicta relectione, part. 2, n. 3, et Summistæ, verb. *Excommunicatio*, et Juristæ omnes. Ratio est, quia hæc jurisdictio per se et natura sua non supponit characterem, cum ad forum contentiosum pertineat. Unde id non est jure divino necessarium; sed neque jure humano id statutum est, sed solum quod non sit laicus, vel (quod perinde est) quod sit clericus. At vero per primam tonsuram constituitur quis in clericorum ordine, ut probatur ex cap. Cum contingat, de Ætate et qualit. ordinandor.; ergo illa sufficit ad hanc potestatem recipiendam. Atque ita juxta communem sententiam potest esse vicarius Episcopi, et censuras ferre, qui primam habet tonsuram, non vero sine illa, ut ex Abbate, et aliis notant Covarr. et Ugolinus supra. Qui etiam advertunt, hujusmodi inferiorem clericum, si conjugatus sit, incapacem fieri hujus potestatis, juxta sententiam Abbatum, et aliorum in cap. Sane, 4, de Clerico conjug. Ex quo textu id sumi potest. Addit præterea Victor., relect. 2 de Potest. Eccles., quæst. 2, num. 4, etiam virum religiosum, si non sit clericus, non esse capacem jurisdictionis spiritualis, dicitque esse communem sententiam Doctorum, et sequitur Ledesm. in 4, 2 part., quæst. 20, art. 4, circa medium, mihi que verum videtur, et consentaneum sacris canonibus, licet Gloss. in cap. Mulier, 23 dist., contrarium indicare videatur.

12. *De absoluta potestate Pontificis potest*

hæc jurisdictio laico committi. — Tandem addunt fere omnes dicti Doctores, et Navarr., dicto cap. 27, num. 6, hæc esse intelligenda secundum ordinariam legem Ecclesiæ, non vero de absoluta Summi Pontificis potestate; nam cum hoc statutum tantum sit de jure positivo, Pontifex in eo dispensare potest. Quod notavit Glossa, in cap. Præter, verb. *Duci*, 32 dist. Alii vero inferiores Episcopi id facere non possunt, quia est contra legem superioris; unde etiam si id facere tentent, irritum erit et inane, quia lex illa non solum prohibet, sed etiam laicum facit incapacem talis jurisdictionis. Ex quo fit, ut ex diuturna etiam consuetudine non possit hæc potestas acquiri seu præscribi a laico, ut notavit Abbas in cap. Cum tanto, num. 15, de Consuet., ubi nonnullis juribus et rationibus id confirmat, quia non potest consuetudo facere capacem spiritualium eum qui incapax est. Secus autem esse existimo, ut supra dicere cœperam, de homine non baptizato, etiam si contrarium Ugolinus sentiat, dicto cap. 2, § 9, quia non baptizatus, non tantum Ecclesiastico jure, sed divino et quasi naturali est incapax jurisdictionis spiritualis, unde nullum de hac re extat Ecclesiasticum statutum; nec decreta, quæ Ugolinus adducit, quidquam ad rem præsentem faciunt, sed ex perpetuo usu et traditione Ecclesiæ, quæ jus divinum declarat, id habetur. Atque hæc tantum conditiones videntur simpliciter necessariae; nam aliæ, quæ poni solent, magis sunt necessariae ad actionem, seu usum, quam ad potestatem, ut sectione sequente declarabimus; unde etiam constat, has conditiones communes esse habentibus hanc jurisdictionem ordinariam; nam omnia, quæ adduximus ad probandam dictam necessitatem, non procedunt specialiter de jurisdictione delegata, sed absolute de jurisdictione; et ideo a fortiori procedunt de habente ordinariam jurisdictionem. Unde non mihi probatur, quod Soto supra indicat, laicum electum in Episcopum habere jurisdictionem ad ferendas censuras, antequam ordinetur. Nisi forte nomine laici comprehendat eum, qui solam primam tonsuram habet.

13. *Potestas hæc concedi potest congregationi, cujus singulæ personæ prædictas habeant conditiones.* — *Quid si collegium constet laicis et clericis.* — Secundo principaliter dicendum est, jurisdictionem hanc non solum singulari homini, sed etiam hominum congregationi delegari posse. Quamvis enim auctores

nihil de hoc expresse loquantur et frequenter non sit in usu, quia non tam commode hæc mandata committuntur communitatibus, sicut determinatis personis, tamen a fortiori convinci potest communitatem ex se capacem esse jurisdictionis, etiam hoc modo. Quia ex hac parte non est cur amplius requiratur ad jurisdictionem delegatam, quam ad ordinariam. Imo addendum est, posse hanc jurisdictionem interdum delegari multis personis, quæ alioqui non constituebant unum collegium, sed per ipsam delegationem consurgit unum tribunal cui jurisdictio illa delegatur. Quomodo tribunal, seu consilium Sanctæ Inquisitionis dici potest, habere jurisdictionem delegatam a Papa, quamvis singulari, et permanentiori modo, quam alii judices delegati; de quo alias. Atque hinc ulterius sequitur ad hanc congregationem, seu collectionem hominum, ut ei possit concedi talis potestas, accommodandas esse conditiones superius positas. Nam talis congregatio constare debet ex hominibus ratione utentibus, qui viri sint baptizati, et in aliquo gradu clericorum constituti, quia alias collegium Ecclesiasticum non constituerent; et ideo non magis esset capax Ecclesiasticæ jurisdictionis, quam quilibet homo laicus. Quid autem dicendum sit, si collegium constaret ex laicis et clericis, regula jurisperitorum est, tunc collegium censi Ecclesiasticum, quando plures sunt clerici, vel etiam si sint æquales, quia pars dignior trahit ad se minus dignam, ut tradit Abbas in cap. Ex litteris, de Constitut., n. 3, ubi tam ab ipso, quam in additione alia referuntur. Videri etiam potest idem Abbas, in cap. Cum super, de Offic. deleg., num. 44, ubi ait generaliter, actiones Capituli, seu collegii, in quo sunt aliquæ personæ inhabiles, tenere ratione habilium, quia tunc revera illæ sunt, quæ constituunt collegium; quod intellige per se, et ex ratione generali; nam in casu speciali potest aliud accidere, ut infra sect. dicam.

14. *In delegante debet esse potestas delegandi non impedita.* — Tertio dico, præter capacitatem ex parte recipientis esse necessarium in concedente potestatem delegandi vel subdelegandi, quod est manifestum. Quia nihil fit ab eo, qui non habet potestatem faciendi, et similiter nemo dat, qui non habet dandi potestatem. Itaque non sufficit habere jurisdictionem, sed necesse est ita habere, ut alteri eam communicare quis possit. Imo necesse est etiam habere eam potestatem

non ita impeditam, quin suum actum exercere valeat, ita saltem ut factum teneat. Et hac ratione, si is, qui hanc jurisdictionem delegat, excommunicatus aut suspensus sit, alter nullam inde accipiet jurisdictionem, quia per censuram erat principalis potestas in altero ita ligata, ut effectum suum consequi non posset. Quibus autem modis illa potestas impedi possit, explicabimus sectione sequente in ipsamet potestate ferendi censuram; nam eadem est utriusque ratio.

15. *Cessante jurisdictione in delegante cessat etiam in delegato, causa integra existente.* — Et quoniam is, qui potestatem hanc habet tantum delegatam, eam habet quodammodo dependentem in conservari a delegante; quamdiu per illam operari non cœpit, ideo necesse est, ut principalis jurisdictio duret in concedente seu delegante; nam, si nondum causa inchoata ille moriatur, aut jurisdictionem amittat, in altero etiam jurisdictio cessabit, ut constat ex cap. Licet, et cap. Gratum, et cap. Relatum, et cap. ult. de Offic. deleg. Quod est generaliter verum in hac jurisdictione fori contentiosi; nam in foro pœnitentiæ aliud fortasse est, ut supra notavi. Intellego autem, necessarium esse, ut hæc jurisdictio firmiter (ut ita dicam) adhæreat, et independentem a potestate concedentis, negotium esse inchoatum in eadem causa, vel in aliqua earum, quæ inter se connexionem habent. Nam, si hæc potestas generaliter concedatur ad plures causas inter se non connexas, et in una earum inchoatus sit usus ejus, et non in aliis, respectu illius prioris tantum firmatur jurisdictio, ita ut, mortuo concedente, in illa possit censuras ferre delegatus, et non in aliis, ut latius tractant Jurisperiti, præsertim Felinus, in cap. Pastoralis, § Quorum, de Rescript.

16. *Quisnam delegare possit.* — Excipiuntur autem ex singulari favore fidei Inquisitores, ut patet ex cap. Ne aliquid, de Hæret., in 6, quamvis eorum jurisdictio delegata vocetur in cap. Per hoc, eodem titulo, ac sæpe alias. Illa autem singularis exceptio confirmat regulam in contrarium in cæteris causis. Tandem quis habeat potestatem concedendi hanc delegatam jurisdictionem, jam in superioribus tactum est; is enim, qui ut judex ordinarius illam habet, per se loquendo, illam delegare potest; nam hoc ipsum munus delegandi est quidam usus et actus jurisdictionis ordinariæ, ut tradunt Juristæ in l. More, Dig. de Jurisdict. omn. judic., et Abbas in cap. Cum Ber-

toldus, num. 5, de Sentent. et re judicata. Qui vero iudex ordinarius non est, talem jurisdictionem concedere non potest, nisi ex singulari aliqua ratione talis potestas ei concedatur, ut de delegato Papæ idem auctores notant ex cap. Pastoralis, de Offic. deleg.

17. *Tam dantis quam recipientis voluntas requiritur ad potestatem hanc.* — Ultimo requirebamus voluntatem utriusque, scilicet dantis et recipientis hanc jurisdictionem; quod etiam est per se satis clarum, et ab omnibus assertum, quia hic est veluti quidam contractus humanus, qui sine mutuo consensu non perficitur; et ideo aiunt Juristæ, mandatum in initio esse voluntarium, postea vero quam acceptatum est, esse necessarium, non quia revocari aut dimitti non possit, sed quia sine justa causa, aut sine consensu alterius id fieri non poterit; sed de hoc alias.

SECTIO IV.

Quæ conditiones necessariae sint, ut, qui potestatem habet ferendi censuram, valide illam ferat.

1. Sicut philosophi naturales dicunt, ut causa efficiens suum producat effectum, præter virtutem agendi, requirere conditiones aliquas, sine quibus non efficit, ita intelligendum est, proportionem servata, in hac causa efficiente morali; et ideo postquam dictum est de potestate efficiendi censuras, consequens est, ut explicemus conditiones, quas hujusmodi causa ad illas efficiendas requirit. Quæ conditiones duplices distingui possunt: quædam necessariae ad valorem actus, seu, ut revera censura inferatur ac teneat; aliæ requisitæ solum, ut actio juste ac recte fiat. Has posteriores explicabimus sectione sequente, nunc de prioribus dicendum est.

2. *Excommunicatus aut suspensus non potest censuram ferre.* — Prima igitur conditio necessaria est, ut potestas hæc non sit ad agendum impedita ab eo, qui ejus usum efficaciter impedire potest; nam hæc conditio in omni causa agente necessaria est. Hic autem multiplex impedimentum morale intervenire potest. Unum est si ipsemet, qui censuram laturus est, affectus sit censura excommunicationis majoris aut suspensionis; nam hæc censuræ impediunt usum omnis spiritualis jurisdictionis, ut latius infra dicemus agentes in particulari de effectu harum censurarum. Oportet autem hujusmodi impedimentum notorium esse, aut publice denunciatum; nam, si censura sit occulta Ecclesiæ, etiamsi sit

nota ei, qui illa affectus est, peccabit quidem ipse, utendo in eo statu sua jurisdictione, ut infra dicemus, non tamen erit invalidus actus. Quia, propter bonum Ecclesiæ regimen, ipsamet Ecclesia non vult tunc omnino impedire talem usum, actum irritando; quæ omnia latius sunt inferius tractanda.

3. *Impedimentum occultum non tollit hanc potestatem.* — Quin potius addendum hic est, etiamsi contingeret aliquem in re ipsa falso titulo profiteri hujusmodi jurisdictionem, si hoc impedimentum sit occultum, et in foro, seu publica existimatione Ecclesiæ auctoritate superioris introductus sit in illud munus, et existimetur revera habere talem jurisdictionem, illud impedimentum non invalidare actum, quia ipsamet Ecclesia supplet defectum illum, eo quod ita expedit ad bonum regimen. Quæ est communis doctrina in cap. Nihil, de Elect., et in l. Barbarius, ff. de officio Præst., ex quibus juribus colligitur, et ex cap. Ad probandum, de Sent. et re judic., in illo verbo, *publice innodatus*; eamque supra tetigimus agentes de jurisdictione in foro interiori; est enim communis ad omnia judicia; et ideo satis fuerit illam attigisse. Hinc vero colligi videtur limitandam esse doctrinam datam in superiori sectione, nam in eo casu fit actio valida, sine vera potestate agendi, cum sola existimatione. Sed dicendum est, quamvis tunc actio fiat sine illa potestate simpliciter, quam quis existimatur habere, non tamen sine aliqua potestate quam pro tunc et ad illum actum Pontifex concedit, ne publica judicia Ecclesiæ dubia maneant et incerta; nam actionem esse sine aliqua potestate agendi fieri non potest.

4. *Secundum impedimentum.* — Aliud impedimentum simile præcedenti erit, si quis habeat hanc jurisdictionem ita dependentem ab alio, ut cessante in superiori, cesset in alio ei subordinato; si ipse superior publice excommunicatus sit vel suspensus; tunc enim sicut ipse per se non potest censuras ferre, ita neque per alium. Ac propterea si delegans excommunicatus sit, impeditur usus jurisdictionis etiam in delegato; et si sit excommunicatus Episcopus, impeditur usus jurisdictionis in ejus vicario, ut constat ex cap. primo de Officio vicarii, in sexto, ubi Glossa et Doctores id notant; idemque erit in aliis similibus impedimentis; ut, si iudex Ecclesiasticus recusatur; nam per recusationem impeditur, ne excommunicare possit recusantem, donec recusatio legitime examinetur. Item per legi-

timam appellationem interpositam, antequam censuram ferat, ex cap. Quoties 2, quæst. 6, ubi Glossa, et in cap. Cum contingat, de Officio delegati, ubi Abbas. Item si superior prohibeat actum inferioris potestatis, etiam irritando ipsum actum, quod interdum facere potest absque censura, et aliis similibus, de quibus videri potest Ugolinus, dicto cap. 2, § 22 et 23; posset autem aliquis non improbabilius dicere, in his casibus non solum impediri, sed etiam auferri jurisdictionem ad talem actum, quia hæc potestas tantum est moralis, quæ per voluntatem, seu concessionem aut denegationem superioris, datur et aufertur. Sed hoc ad modum loquendi spectat.

5. *Nemo hanc potestatem in se ipsum exercere potest.* — Secunda conditio est, ut, qui hanc potestatem habet, non in se ipsum, sed in alium eam exerceat seu censuram ferat; sicut philosophi dicunt, naturale agens non agere in se ipsum, ita de hoc morali agente existimandum est. Quæ est communis sententia Doctorum, cum Glossa in cap. Quoties 1, quæst. 7. Ratio vero est, quia hæc potestas non operatur nisi in subditum, ut infra dicitur; idem autem non est sibi ipsi subditus, proprie loquendo. Unde, si Episcopus ferat legem sub pœna excommunicationis, quamvis alia ratione teneri possit ad servandam illam legem, si sit de re ad omnes æque pertinente, tamen quoad censuram impositam, non potest seipsum ligare, quia non est sibi superior aut iudex. Quod bene docuit Abbas in cap. 1 de Raptoribus, num. 12, et in cap. Universalis, de Sentent. excomm., num. 13; Sylvest., et alii Summistæ, verb. *Excommunicatio*. Verumtamen advertere oportet, quamvis nemo in censuram a se latam incidere possit, occasione tamen censuræ a se latæ, posse in aliam censuram incurrere, quia jam non ipse in se fert censuram, sed ab alio, scilicet a jure latam incurrit. Ut si Episcopus communicet cum excommunicato ab ipso, contrahet excommunicationem minorem, quam non ipse, sed jus tulit. Sicut etiam, si rem sacram faciat in Ecclesia a se interdicta, irregularis fit, quod bene notavit Ugolinus, dicto cap. 2, § 8, plures Doctores referens.

6. Quoniam vero superius diximus, hanc potestatem excommunicandi esse posse in hominem congregatione, addendum hic est, positam conditionem non obstare, quominus tale collegium possit censuram ferre in aliquem ejusdem collegii, sed solum quod non possit in totum ipsum collegium; respectu

enim totius procedit ratio facta, quod collegium non potest esse sibi ipsi subjectum tanquam superiori habenti jurisdictionem in se; nam hæc omnia dicunt respectum ad alium. At vero respectu singularum personarum collegii non procedit hæc ratio, quia totum potest respicere partem, ut sibi subjectam; est enim inter ea sufficiens distinctio ad hunc respectum. Unde Concilium vel Capitulum ferre potest præcepta, quæ singulos ex congregatione obligent; eadem ergo ratione potest in singulos censuras ferre. Quod etiam consuetudo totius Ecclesiæ satis confirmat; et sumi etiam potest ex cap. Irrefragabili, de Officio Ordinarii, ubi Doctores idem advertunt.

7. *Judex non potest in propria causa censuram ferre.* — Tertia conditio est, ut non solum, qui hanc potestatem habet, non utatur illa in propria persona, sed etiam neque in propria causa, ut expresse Gregorius tradit in cap. Inter querelas, 23, quæst. 4. Ubi Glossa optimam rationem affert, quia nemo permittitur esse iudex in propria causa, ut docet Fabianus Papa, c. 1, 4, quæst. 4. Et fundatur in eodem principio supra posito, quia nemo potest judicare nisi sibi subjectum, ut recte ostendit D. Thom., 2. 2, quæst. 67, art. 1; nemo autem est sibi ipsi subjectus, et ideo in propria causa non potest ferre iudicium commune utrique parti, inter quas causa agitur. Accedit, quod etiam est contra jus naturæ ut aliquis sit simul actor et iudex; esset enim magna inæqualitas, et alteri parti injuria fieret.

8. *Nisi per modum defensionis.* — *Objectioni occurritur.* — Ex hac vero ratione intelligimus, hanc conditionem tunc esse necessariam, quando censura imponitur per modum iudicii, secus vero esse, si Episcopus vel alia Ecclesiastica persona solum per modum defensionis censuram ferat in eum, qui ipsi violentiam infert. Idem, et validum, et licitum esse tradit Innocent. IV, in cap. Dilecto, de Sentent. excomm., in 6, ex illo principio naturali, quod vim vi repellere licet, ad quam defensionem potest uti armis sibi propriis, qualis est potestas Ecclesiastica in Ecclesiæ principe. Quapropter ille tunc non gerit personam iudicis, sed defendentis se vel Ecclesiam. Dices: non videtur posse separari illa ratio iudicis ab usu hujus potestatis; nam dictum est hanc esse potestatem jurisdictionis, ipsam vero censuram esse quandam pœnam. Unde fit, hanc jurisdictionem esse ad vindicanda, seu punienda delicta;